

Ukrajina po 2. světové válce

USSR po válce

Mezinárodní postavení USSR po roce 1945

- **Rozšíření pravomocí svazových republik** v oblasti mezinárodních vztahů schváleno již 1944
- V roce 1944 zákon o vytvoření **Lidového komisariátu (ministerstva) zahraničních věcí USSR**
- Ukrajina aktérem mezinárodní politiky a jako **samostatný člen** vstupuje do **OSN** (zakládající člen) – větší vliv SSSR (**boj o hlasy**)
- V letech 1948 – 49 USSR **nestálým členem Rady bezpečnosti OSN**
- Po roce 1945 došlo k **úpravě hranic USSR** (část území Polska, ČSR a Rumunska)

Územní zisky Ukrajiny po roce 1945

Mezinárodní postavení USSR po roce 1945

- Ukrajině formálně přiznáno právo navazování **přímých diplomatických (mezinárodních) styků** – ve skutečnosti se nedělo
- **1946** účast Ukrajiny na **Pařížské mírové konferenci**
- **1947** uzavřeny **mírové smlouvy** s Itálií, Maďarskem, Rumunskem, Finskem a Bulharskem
- **1948** účast Ukrajiny na **Dunajské konferenci** (otázka lodní dopravy na Dunaji)
- Ukrajina vstoupila do **boje proti kolonizátorům** – kritika a protesty proti Nizozemí (Indonésie), obrana barevného obyvatelstva v J Africe atd.

Národní hospodářství USSR

- **Válkou** na Ukrajině **zničeno** 714 měst, 28 000 vesnic a 15 000 továren
- **Přímé škody** vyčísleny na **289 miliard** rublů, **celkový odhad ztrát přes jeden bilion rublů**
- Úroveň produkce se v roce 1945 oproti roku 1940 značně snížila ve všech oblastech hospodářství (nejvíce metalurgie a paliva)
- V **katastrofálním stavu** bylo **zemědělství**, které se z války vzpamatovalo několik let
- V letech **1946 – 47** se na **Ukrajině rozmohl hladomor** (sucho, vývoz obilí do zahraničí – mj. i do ČSR)

Národní hospodářství USSR

- **Hladomor** si v roce **1946** vyžádal přibližně **300 000 obětí**, v roce **1947** pak téměř **600 000 obětí**
- Válka znamenala výrazný **demografický propad** Ukrajiny (během války zemřel každý 6. obyvatel Ukrajiny)
- Po válce zejména obnova velkých **průmyslových podniků** (těžký průmysl, nová odvětví) a **dopravy**
- Celkový podíl **produkce USSR** v rámci SSSR v porovnání s předválečným stavem klesl, protože **za Uralem** vznikla **nová průmyslová centra**
- Hospodářství Ukrajiny během **první poválečné pětiletky** víceméně obnoveno

Evoluce totalitního režimu

- Po válce nastal **paradox**: zesílení totalitního systému i vrůst sebevědomí společnosti (zvítězil národ)
- Vytvořil se předpoklad pro **budoucí kritické hodnocení** politického systému
- V roce 1948 opět rozpoutány **ideologické kampaně** – příprava na nové kolo systematických represí
- Další zesílení totalitního režimu způsobeno **konfrontací se Západem** (vypuknutí studené války)

Kulturní a ideologické procesy

- Utvrzení **stalinistické ideologické doktríny** (konzervace systému)
- Zvýšená propaganda a **tlak na inteligenci** (kampaň proti nacionalismu, ale i kosmopolitismu)
- V září 1947 zasedání výboru **Obce spisovatelů Ukrajiny**, kde byli obviněni z nacionalismu M. **Rylskyj** (Cesta do mládí), S. **Janovskyj** (Živá voda) nebo I. **Senčenko** (Jeho pokolení)
- **Jediné vlastenectví**, které bylo povolené a podporované, bylo to sovětské, nikoliv národní (např. ukrajinské)
- Kritika nacionalismu vedl k ještě větší **rusifikaci**

Vývoj v 50. letech

- Zásadní bylo **úmrtí Stalina** 3. března 1953
- Nastala jistá **liberalizace společnosti**, která vyvrcholila tzv. **destalinizací** po XX. sjezdu KSSS v roce 1956 (kritika **kultu osobnosti**)
- Na Ukrajině byla **ukončena kampaň** proti nacionalismu a podíl Ukrajinců v úřadech mírně narůstal
- V roce **1954** se uskutečnily oslavy **300 let od připojení Ukrajiny k Rusku** (Perejaslavská smlouva 1654)
- Chruščov rozhodl o **připojení Krymu** k USSR (do 2014)

Vývoj v 50. letech

- Zahájení **částečné rehabilitace obětí** stalinistických represí
- Po Stalinově smrti dochází k určitému **rozšíření pravomocí svazových republik** (právní, finanční a rozpočtová oblast)
- Aktivněji mohla Ukrajina působit **v rámci mezinárodních vztahů**, byť byla nadále zcela pod vlivem zahraniční politiky SSSR
- Tato aktivita se projevovala především **účastí v mezinárodních organizacích**
- **Změny** probíhající za Chruščova se však **nedotkly podstaty systému** vybudovaného Stalinem

Disidentské hnutí

- Na Ukrajině **disidentské hnutí** aktivizovalo svoji činnost **již v polovině 50. let**
- 1958 **Sjednocená strana osvobození Ukrajiny** v Ivano-Frankivsku (ukrajinská mládež a dělníci)
- 1961 odsouzena organizace **Ukrajinský národní výbor** (rozšiřování ilegální literatury)
- 1959 **Ukrajinský dělnicko-rolnický spolek** (Levko Lukjanenko)
- Organizace odhalena v roce 1961 a její členové odsouzeni na 10 až 15 let vězení

Disidentské hnutí

- Na počátku 60. let se pro řadu **opozičních uskupení** stalo hlavním cílem **dosažení nezávislé Ukrajiny** (např. Ukrajinská národní fronta)
- V disidentském hnutí začíná působit např. i **Vjačeslav Čornovil**, který se později výrazně prosadil ve veřejném životě
- Reakcí vlády na opoziční činnost prvních Ukrajinských disidentů se stala **vlna politických procesů**
- Pro **opoziční proudy** byly příznačné lokální charakter činnosti, malý počet účastníků a slabá organizace
- Jednotlivé proudy si dokonce navzájem konkurovaly, **opozice** tedy **nebyla jednotná**

Lukjanenko a Čornovil

